

JAN TAVERNIER EEN ONBEKENDE BRUGSE SCHILDER UIT DE 16e EEUW

A. SCHOUTEET°

Niettegenstaande alle meester-schilders te Brugge moesten aangesloten zijn bij het ambacht van de beeldenmakers en de zadelmakers, waaronder de schilders ressorteerden¹, toch ontbreken in de bewaard gebleven gildeboeken van dit ambacht enkele namen van personen, die wel degelijk het schildersberoep te Brugge zelfstandig hebben uitgeoefend.

Voor de periode waarover de gildeboeken ogenschijnlijk compleet zijn en daarenboven zorgvuldig schijnen bijgehouden, mogen deze lacunes ongetwijfeld toegeschreven worden aan de zorgeloosheid of de weinig accurate handelingen van de personen, die met het bijhouden van deze boeken waren belast².

Aldus wordt de naam van Jan Tavernier, van wie uit de hiervolgende documenten duidelijk blijkt dat hij tussen 1521 en 1539 het schildersberoep als meester te Brugge heeft uitgeoefend, niet aangetroffen, alhoewel de gildeboeken voor deze periode compleet zijn bewaard.

Hierna volgen een vijftal documenten, waarin van Jan Tavernier, de schilder, sprake is. Daaruit vernemen we dat hij was gehuwd met Katelijne Blazoen en dat er uit dit huwelijk een dochter werd geboren, Barbara geheten. Na het overlijden van Jan Tavernier en

° Ere-stadsarchivaris, Kon. Elisabethlaan 63, 8000 Brugge.

1. Zie : A. Van de Velde, *Het schildersgild te Brugge*, Brugge, 1905 ; C. Vanden Haute, *La corporation des peintres de Bruges*, Brugge-Kortrijk, 1913.

2. Deze gildeboeken werden eerst uitgegeven door C. Carton, *L'Obituaire de la Société St. Luc*, in *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, XVI (1862-63), p. 1-36 ; en D. Van de Castele, *Documents divers de la Société S. Luc à Bruges*, in hetzelfde tijdschrift, XVIII (1866), p. 55-224. Ze werden later heruitgegeven door C. Vanden Haute, a. w.

van zijn echtgenote, beiden overleden vóór 1539, werden dienvolgens van rechtswege twee voogden aangesteld over deze Barbara, die toen nog minderjarig was. Het waren Pieter Panne, klerk van de vierschaar te Brugge, en Willem Ysenbaert, die zoals het Brugse gewoonrecht voorschreef, tot de naaste verwanten van de betrokken minderjarige moesten behoren en slechts bij ontstentenis van familieleden door personen uit de vriendenkring van de ouders mochten vervangen worden.

Jan Tavernier bleek niet onbemiddeld. Hij bezat immers een huis in eigendom van vóór 1521 tot aan zijn afsterven. Dit huis stond aan de westzijde van de Hoedenmakersstraat te Brugge, tussen enerzijds het huis van de menestreele Filips Guillaume, en anderzijds het huis van Jan Thiry.

Vermits onze Jan Tavernier noch in de gildeboeken noch in enige andere publikatie wordt vermeld, mag dan ook terecht van een onbekende Brugse schilder uit de 16e eeuw gesproken worden.

Er dient echter opgemerkt, dat onze Jan Tavernier niet mag vereenzelvigd worden met de gelijknamige schilder, die tussen 1453 en 1456 vrijmeester te Brugge werd en aldaar tussen augustus 1480 en augustus 1481 is overleden³. Hij mag evenmin vereenzelvigd worden met de bekende miniaturist Jan de Tavernier, die tussen 1434 en 1440 te Doornik en tussen 1455 en 1460 te Oudenaarde werkzaam was⁴.

1

1521 september 12. — *Jan de Crane en Lodewijk vander Brugghe, als voogden over Pieter, de minderjarige zoon van Adriaan de Crane en vrouw Barbara, doen bij de weeskamer van Brugge aangifte van hetgeen hun pupil van zijn grootouders heeft geërfd. Hierbij treedt de schilder Jan Tavernier op als borg voor de voornoemde Lodewijk vander Brugghe.*

Den XIIen dach van septembre XV^eXXI Jan de Crane, mudsewalkere, ende Lowys vander Brugghe, aerbeider ter Winckelbrugghe, als voochden van Pierkin, Adriaen de Cranens zuene die hy hadde by Barbele, zynen wive, brochten ten pappiere van weesen, volghende huerlieder eedt, de groote van

3. Zie : C. Vanden Haute, *a.w.*, p. 3 b, 5 b, 11 b, 13 b, 14 b, 20 b, 197 b.

4. Zie : G. Hulin de Loo, in *Biographie nationale*, XXIV, kol. 630-638. ID., *La formation tournaisienne de l'enlumineur Johannes de Tavernier et l'influence de celui-ci sur la xylographie harlemoise de la fin du XVe siècle*, in *Bull. Acad. Roy. Belge. Beaux Arts*, X, 1928 ; P. Rolland, *Les Primitifs Tournaisiens. Peintres et sculpteurs*, Brussel-Parijs, 1932.

den goede hem toecommen ende ghebuerdt by den overlyden van Jan Godsclac ende van Barblen zynen wive, tselfs Pierkins grootheere ende grootevrauwe, ende es in penninghen de somme van drie ponden thien scellinghen grooten tornoyen, wesende in den handen van den voors. voochden, te weten : elc XXXV s. gr., ende boven desen noch in handen van Jan de Crane een tavereel van der Geboorte van Onsen Heere, een riemkin besleghe met zilvere verghuldt niet ghepresen. Van al welken de voors. voochden weddinghe ghedaen hebben boortucht ende stedekiesinghe, te weten : Jan de Crane met Arnoudt Caumier ende Jan Carpentier, zyn boorghen, Lowys vander Brugghe met Jan Mannins, aerbeider ter Vlaminbrugge, ende Jan Tavernier, schildere, alle tsamen ende elc byzondere als principael ende boorghen up de Vlaminbrugge in Sinte-Niclauszestendeel, omme aldaer pandinghe ende alle manieren van wettelicheden te ghenieten van den vyfsten daghe van Ougst XV^cXXI, onder scepenen zeghelen : Jacop vander Woestine ende Jan Ghyselin filius Jans, cleric : Jan Smout.

Brugge, Stadsarchief, *Weeskamer van Brugge, register van wezengoederen van Sint-Jacobszestendeel over de jaren 1497-1549*, fol. 222.

2

1528 augustus 14. — *Jan de Thiry en zijn vrouw Agnes, dragen aan Filips Guillaume, de vedelaar, de eigendom over van een huis, staande aan de westzijde van de Hoedenmakersstraat te Brugge, tussen het huis toebehorende aan de voornoemde Filips Guillaume aan de ene zijde, en het huis toebehorende aan de schilder Jan Tavernier aan de andere zijde.*

Clayssuene, Moye, idem dach [14 ougust 1528]. — Jan de Thiry ende joncvrauwe Angniete, zyne wettelicke gheselnede, als erfachtich ende proprietarissen zynde van den parcheele van huuse hiernaer verclaerst, als 't blyct by eene lettre van ghifte, wesende van den XVen in meye XV^cXXV, gheteekent : Bernaert, cleric etc., ende ghen hem halm ende wettelicke ghifte Philips Guillame, de vedelare^s, van eenen huuse cum pertinentiis, staende ten voorhoofde in de Hoedemakersstrate, an de westzyde van der strate, naesten den huuse, toebehoorende den voorn. Phelips Guillame an de zuudsyde an d'een zyde, ende den huuse toebehoorende Jan Tavernier, de schildre, an de noordsyde an d'ander zyde, achterwaerts streckende met eender plaetse van lande ende aysementhuuseken daer thenden staende totte den muer ende erve, twelc caestspelen zyn, wylen toebehoorende Angele Palenson, met zes scellinghen ende thien penninghen grooten elckes

5. Filips of Philippot Guillaume, de menestreele, wordt ook vermeld in akten d.d. 26 juni en 10 juli 1535 in L. Gilliodts-van Severen, *Les ménestrels de Bruges*, Brugge, 1912, p. 79 en 81.

jaers daerute ghaende ten rechten landcheinse, danof men jaerlicx ghelt den disch van Sint-Wouberghenkercke in Brugge de V s. gr. ende de reste die van den dische van Sint-Jacopskercke in Brugge. Cum clausele etc.

Brugge, Stadsarchief, *Klerken van de vierschaar van Brugge*, nr. 162 : *protocol van Karel Chevin en Hippolytus Coopman, over de jaren 1525-1531*, fol. 57.

3

1529 juni 19. — *Jan Tavernier, de schilder, en zijn echtgenote Katelijne, verlenen aan hun buurman Filips Guillaume, de menestreele, het eeuwigdurende gebruik van de helft van een stenen waterput, staande op het erf van het huis gelegen aan de westzijde van de Hoedemakersstraat te Brugge, dat aan eerstgenoemden toebehoort.*

Petit, Bevelare, 19 wedemaent [1529]. — Jan de Tavernier, de scildre, ende Katheline, zyn wyf, consenteren by desen Phelippot le Guillame, den minstruel¹, ende zynen naercommers, al zulk ghedooch ende ghebruucsamichede van d'helft van eenen steenpitte, staende in de plaetse van lande toebehoorende ten huuse van den voors. Jan Tavernier ende neffens de plaetse van lande en den huse pertinent denzelven Philippot, staende te voorhoofde in de Hoedemakerstrate, an de westzyde van der strate, behouden dat de voors. Philippot der voorn. heltscheede van den voorn. steenpitte van zynder zyde zal doen bevryen met eenen houten glende⁶, streckende van Jan Taverniers huuse also over den pit tot den meure, twelcke 2 caetspelen zyn, streckende ter stede ende plaetse daer nu ten tyden een doornehaghe staet, welc voorn. houden glent ghemeene toebehooren zal ten eeuweghen daghen ten huuse van den voorn. Jan Tavernier ende Philippot le Guillame, latende van nu voordan denzelven Philippot le Guillame ende zyne naercommers van den voors. heltscheede van denzelven steenpitte ende ghemeenen houten glent ghebruucken als van zynen vryen propren ende eyghen goet, zonder nemmermeer by den voors. Jan Tavernier ende zynen wive daerjehens te commene of te doene in toecommenden tyden in eenegher manieren.

Ib., *t.a.p.*, fol. 94-95.

4

1539 januari 10. — *Willem Ysenbaert, herbergier, en Pieter Panne, klerk van de Brugse vierschaar, leggen hun eed af als voogden over Barbara, de minderjarige dochter van Jan Tavernier en Katelijne Blazoën.*

6. Een glende of glent is een houten afsluiting. Zie : L. De Bo, *Westvlaamsch Idioticon*, s.v. : gelent.

Willem Ysenbaert, tavernier, ende Pieter Panne, cleric⁷, juraverunt tutores van Barbele, Jan Taverniers dochter by Kathelyne Blazoens, uxor. Actum den Xen in lauwe 1538, present : Corte ende Everboudt, scepenen.

Brugge, stadsarchief, *Weeskamer van Brugge, aantekenboek van eedafleggingen door voogden over de jaren 1531-1545*, fol. 237, nr. 8.

5

1542 april 20. — *Pieter Panne en Willem Ysenbaert, als voogden over Barbara, de minderjarige dochter van Jan Tavernier, en zijn echtgenote doen bij de weeskamer van Brugge aangifte van het ouderlijk versterf van hun pupil.*

Den XXen dach van april XVe XLII naer Paesschen Pieter Panne, midts d'absentie van Willem Ysenbaert, als voochden van Babekin, Jan Taverniers doctre, die hy hadde by..., zinen wive, brochten ten papiere van weesen, voor uppervoochden, zittende ten berechte van partijen, den inventaris ende massa van goede huer verstorven by den overlyden van vader ende moedere, volghende zeker voorgaende comdempnatie, midts dat zoe ten diverschen stonden van den voors. voochden rekeninghe, bewys ende reliqua van huere goede versocht hadde ; ende es boven de massa ende inventaris by hemlieden t'anderen tyden den XXIIIen in lauwe XVe XXXIX overbrocht 't naervolgende.

De voors. voochden vertooghen, hoe dat 't sterfhuus gherecht es in de heltscheede van eenen huuse met zyne toebehoorten, staende ten voorhoofde in de Hoedemakerstrate, an de westzyde van diere, naesten huuse wylen toebehoorende Wouter van Campen ende nu Philips le Guillame, den velare, ande zuudzyde an d'een zyde, ende den huuse, toebehoorende Jan Thiry, an de noordzyde an d'ander zyde, achterwaerts streckende met eender plaetse van lande totten huusinghen, toebehoorende Adriaen vander Muelene, met zestien scellinghen parisise elckes jaers daeruute gaende ten rechten landcheinse, ende in penninghen boven allen lasten de somme van zeven ende dertich scellynghen vier penninghen grooten, als 't blyct by den massa, overbrocht ten voors. XXen daghe van april XLII, ondergeteekent : Voet.

Ib., *Weeskamer van Brugge, register van wezengoederen van Sint-Nikolaaszestendeel over de jaren 1531-1552*, fol. 113.

7. Pieter Panne was klerk van de vierschaar van Brugge. Hij werd in deze hoedanigheid aangesteld in 1534/5 en overleed onvermogen tusschen 1561 en 1564. Zie : A. Schouteet, *De klerken van de vierschaar te Brugge*, Brugge, 1973, p. 116.

